

CONȚINUTUL ȘI NATURA JURIDICĂ A DREPTURILOR AUTORULUI LA INTEGRITATEA OPEREI ȘI DREPTUL LA STIMA REPUTAȚIEI

Dorian CHIROȘCA

Catedra Drept al Antreprenoriatului

Le présent article contient une analyse des droits moraux de l'auteur, notamment du droit sur le respect de la réputation et du droit sur l'intégration de l'œuvre. L'auteur a essayé de développer le contenu de ces droits et de mettre en évidence leur importance pour l'auteur, par le prisme de la complexité des problèmes analysés et de l'interconnexion de ces droits. En analysant les droits visés, l'auteur fait des propositions sur la loi respective, afin de l'harmoniser avec les directives européennes et avec les traités internationaux dans le domaine.

Dreptul la stima reputației și dreptul la integritatea operei permit autorului și îi asigură acestuia posibilitatea de a interzice orice modificări sau denaturări ale operei sale și orice intenție de a săvârși astfel de acțiuni. După cum se menționează și în literatura de specialitate, aceste drepturi sunt de natură complexă, acționând atât în cazul în care integritatea operei este afectată în mod vizibil, brutal, cât și în cazul în care lipsa de respect se manifestă mai subtil, mai camuflat, denaturând mai mult spiritul operei. Respectul operei presupune, în primul rând, păstrarea integrității acesteia. Cesionarul, proprietarul suportului material ori un terț nu poate face modificări ori adăugări operei decât cu acordul autorului operei [1].

Art.9 alin.(1) lit.(c) și lit.(d) al Legii nr.293/1994 consacră în favoarea autorului dreptul la integritatea operei și dreptul la stima reputației, adică la apărarea operei împotriva oricărei denaturări, schimonosiri sau altei modificări a operei, care poate prejudicia onoarea și demnitatea autorului. În opinia noastră, aceste împuterniciri ale autorului coincid în ceea ce privește domeniul de aplicare sau scopurile propuse în realizarea protecției obiectelor protejate de dreptul de autor. Astfel, am considerat de cuviință să le analizăm în complex, adică să examinăm deosebirile dintre acestea, interdependențele dintre ele și să ne argumentăm poziția.

La prima vedere, dreptul la integritatea operei poate fi calificat ca un drept patrimonial, adică autorul are posibilitatea sa revendice integritatea operei dacă ea a fost modificată sau adnotată fără permisiunea lui, ceea ce reprezintă niște atribute de ordin patrimonial. Trebuie, însă, să deosebim dreptul la integritate de dreptul la modificare. După cum este remarcat în literatura de specialitate, în timpul în care opera este în proprietate privată, modificările pot fi permise atât de către autor, cât și de către alte persoane (succesori sau persoanele cărora le-au fost transmise drepturile). Din moment ce opera devine un bun public, modificările pot fi efectuate liber, cu condiția să se indice că este vorba de o variantă modificată. Modificările sau, altfel spus, transformările nu alterează specificul original al operei și există de rând cu alte prelucrări [2].

Conform art.9 alin.(1) lit.d) al Legii nr.293/1994, dreptul la stima reputației obligă orice persoană, care dorește să opereze modificări în conținutul unei opere, să obțină permisiunea autorului operei, chiar și în cazul în care aceste modificări ar îmbunătăți conținutul operei, astfel autorul având posibilitatea să obiecteze orice denaturare. Este important să accentuăm că autorul poate obiecta doar atunci când modificările operate în operă sunt de natură să prejudicieze onoarea sau demnitatea autorului. Aceasta, considerăm noi, limitează esențial drepturile morale ale autorului, deoarece la orice modificare neautorizată, pentru a demonstra că a fost încălcat dreptul la stima reputației, autorul trebuie să aducă probe precum că i-au fost aduse anumite prejudicii reputației sale. Or, dacă modificările efectuate nu prejudiciază onoarea și demnitatea, astfel de modificări pot fi admise. O soluție în acest caz ar fi să aplicăm dreptul la integritatea operei care efectiv acordă autorului posibilitatea de a se opune oricărei modificări, indiferent de faptul va prejudicia sau nu această modificare onoarea sau demnitatea autorului.

Necesitatea existenței dreptului la integritate este importantă și pentru faptul că opera reflectă poziția autorului asupra anumitor evenimente, fapte și circumstanțe din viața reală a societății, reprezentând, astfel, o anumită etapă a conștientizării și aprecierii acestor fapte și circumstanțe de către autor. Aceasta, la rândul său, reprezintă un fenomen al evoluției culturii naționale, de aceea opera trebuie păstrată neschimbată ca un adevăr al istoriei culturii naționale. Deci, păstrarea integrității operei este condiționată și din punctul de vedere al intereselor autorului, și din punctul de vedere al intereselor societății.

Dreptul autorului la stima reputației poate fi încălcat nu numai în cazurile în care opera este modificată substanțial, dar și în cazurile în care este modificat spiritul ei. Suportul acestei afirmații a fost regăsit în jurisprudența franceză, potrivit căreia Tribunalul de la Paris, la judecarea cazului *Theatre du Lucernaire versus L.Zorine* la data de 27 noiembrie 1985, a stabilit următoarele: „Opera poate fi denaturată fără a aduce careva modificări directe în conținutul ei și fără a schimba cel puțin vreun cuvânt din conținutul ei. Asemenea modificări se pot referi la spiritul operei. Prin urmare, a pune în scenă o comedie a unui autor sovietic, în care evenimentele au loc într-un gulag psihiatric, dar nu într-un sanatoriu, ar însemna o încălcare a spiritului operei” [3]. O soluție în rezolvarea unor astfel de situații este propusă de normele art.L.132-22 CPI care dispune că, pentru a garanta respectarea drepturilor intelectuale și morale ale autorului, antreprenorul spectacolului trebuie să asigure reprezentarea sau comunicarea publică în condiții tehnice proprii originalului.

După cum am remarcat, încălcarea dreptului la stima reputației este recunoscut în Republica Moldova în dependență de faptul dacă au fost cauzate anumite prejudicii. În acest sens, legislațiile țărilor s-au divizat în două categorii:

a) legi care se bazează pe o concepție obiectivă, care protejează operele de la schimonosiri, denaturări sau modificări susceptibile să aducă prejudicii intereselor personale sau activității intelectuale a autorului care pot fi efectiv constatate (Germania), sau pasibile să aducă prejudicii reputației sau onoarei autorului (Spania, Canada etc.);

b) legi bazate pe concepția subiectivă, care interzic categoric orice modificare (Argentina, Belgia, Franța) [4].

Menționăm că atât dreptul la stima reputației, cât și dreptul la integritate, stipulate de Legea nr.293/1994, corespund prevederilor Convenției de la Berna, care, cu prilejul Conferinței de la Roma din 2 iunie 1928, a fost revizuită, în cadrul ei fiind recunoscute drepturile morale ale autorului. Astfel, art.6 bis al Convenției de la Berna prevede că, independent de drepturile patrimoniale ale autorului și chiar după cesiunea respectivelor drepturi, autorul va avea dreptul să revendice paternitatea operei și să obiecteze la orice denaturare, schimonosire sau altă modificare a operei, precum și la orice acțiune derogatorie referitoare la opera respectivă, acțiune care va prejudicia onoarea sau reputația lui.

În opinia noastră, modificările în operă nu duc direct la formarea sau prejudicierea onoarei și demnității, a reputației autorului. Corelația dintre integritatea operei și onoarea, reputația autorului este indirectă. Onoarea, reputația autorului vine prin aprecierea operei de către public, creează calitatea operei însăși reflectată în opinia publicului. Prin calitatea operei vine să se formeze o reputație pozitivă sau negativă a autorului. Autorul efectiv nu poate pretinde să i se respecte onoarea, reputația mai mult decât a oricărei alte persoane. Așa că intangibilitatea integrității operei urmărește scopul de a-l lăsa pe autor împreună cu opera sa în fața publicului, ca publicul, cunoscând opera în deplina sa integritate, așa cum a creat-o autorul și cum și-a manifestat el poziția sa civică și profesională în opera sa, să o aprecieze și, prin aprecierea operei sale, să-i formeze, să-i recunoască reputația și ca autor, și ca personalitate. Prin urmare, păstrarea integrității operei este condiționată de necesitatea aducerii operei în fața publicului în starea în care autorul a considerat-o finisată și după formă, și după conținut. Publicul, însă, luând cunoștință de operă în starea în care a creat-o autorul, o apreciază (pozitiv sau negativ) și numai după aceasta opinia publicului se întruchipează în onoare și reputație a autorului.

Am greși în fața adevărului dacă nu am menționa că istoria științei și culturii umane cunoaște multe cazuri când operele unor autori nu au obținut apreciere pozitivă a contemporanilor săi, ele, operele, conținând factori, idei, interpretări și concluzionări noi și depășind, astfel, gândirea contemporanilor sau fiind străine conceptelor dominante politice și ideologice ale autorităților publice aflate la guvernare la timpul aducerii operelor la cunoștință publicului. Autorii acestor opere au fost huiduiți, prizoniți, ba chiar și arși pe rug de vii de către inchiziție. Însă, din toate acestea nu rezultă că, grație păstrării integrității sale, operele literare, științifice sau artistice nu au fost apreciate ulterior la justa lor valoare de către societatea umană, iar autorii acestor opere nu au obținut prin aceasta o recunoștință, un bun renume, o bună reputație o „stimă a reputației sale” chiar în cadrul vieții uneia și aceleiași generații umane sau prin evoluarea conștiinței sociale, sau prin aducerea la guvernarea societății a unei forțe politice cu alte concepte culturologice, sau de generațiile următoare prin aceeași evoluție a gândirii umane.

Exemple putem aduce multe, dar ne vom limita doar la câteva din ele.

1. *Micolaj Kopernik*, astronom polonez (1473-1543), care a demonstrat, contrar ideilor timpului, că Pământul nu e imobil în centrul Universului, ci se rotește, ca toate corpurile cerești, în jurul Soarelui și în jurul axei sale, idei, care au fost recunoscute de către omenire ...în sec. al XVIII-lea [5].

2. *Giordano Bruno* (1548-1600), filosof italian, critic al aristotelismului și apărător al ideilor lui Kopernic; acuzat de erezie, condamnat, iar apoi ars pe rug de viu de către inchiziție [6].

3. *Alexandru I. Soljenițan*, scriitor rus, astăzi în viață, care, pentru operele sale literare a fost criticat, prigonit, lipsit de cetățenie și expulzat din țară în timpul puterii sovietice, dar care actualmente, grație păstrării integrității aceluiași opere, se bucură de reputație înaltă nu numai în conștiința poporului rus și a autorităților guvernante noi, dar și în cea mondială, conferindu-i-se Premiul Nobel.

4. *George Bizet*, compozitor francez (1838-1875), autorul operii „Carmen”, care la prima prezentare pe scenă a suferit un eșec total, autorul obținând o reputație adecvată, iar peste timp această operă muzicală și-a ocupat locul său binemeritat în galeria valorilor culturii muzicale mondiale, iar autorul, la rândul său, a obținut o reputație la fel de binemeritată.

5. Este bine cunoscut în acest context și cazul cu compatrioții noștri, poezii *Gheorghe Malarciuc* și *Petru Cărare* (și nu numai cu ei) care au publicat pe timpul regimului sovietic, respectiv, poeziile „Fircel de iarbă verde” și „Scrisoare mamei”, în care dominau motive minore, sentimente nostalgice despre copilărie, de gin-gășă recunoștință față de casa părintească, față de mamă. Ambele aceste poezii au fost drastic criticate la timpul primei lor publicări, precum că ele seamănă sentimentalism și pesimism în conștiința publicului cititor, că nu armonizează cu optimismul omului sovietic și cu notele majore ale marșului triumfal al constructorilor comunismului, iar autorii au fost prigoniți, eliberați din funcție etc. Astăzi, însa, nimeni nu se îndoiește în valoarea poetică înaltă a acestor poezii, în reputația civică și profesională a acestor scriitori.

După cum rezultă din exemplele analizate, onoarea, buna reputație, mai devreme sau mai târziu vine la autor, ca creator al operii, prin aprecierea aportului său la valorile spirituale ale poporului său, ale omenirii. Principalul, repetăm, e ca integritatea lor să fie păstrată așa cum autorul le-a adus la cunoștința publicului.

Considerăm că cele relatate ne dau temei de a propune următoarele:

1. De a exclude punctul d) din alin.(1) art.9 al Legii nr.293/1994, iar prevederea de la punctul c) de a o formula în următoarea redacție: „... c) la integritatea operii, împotriva denaturării, schimbării sau altei modificări”.

2. Punctul e) al aceluiași alineat de a-l transforma în punctul d) cu redacția neschimbată.

De remarcat că, în virtutea conceptelor contemporane despre om, autorul, la rândul său, este și el o valoare supremă și, în baza acestui fapt, alături de alte componente ale statutului său juridic, are dreptul la apărarea onoarei și demnității sale ca persoană, ca subiect de drept. Însa, realizarea efectivă a acestui drept el o poate obține prin aplicarea prevederilor art.16 al Codului civil al Republicii Moldova, dar nu prin aplicarea prevederilor punctului d) actual al alin.(1) art.9 din Legea nr.293/1994.

Art.15 alin.(1) din Legea Federației Ruse privind drepturile de autor și drepturile conexe, nr.5351-1 din 09.07.1993 [7], precizează că, pe lângă faptul că autorul se bucură de dreptul de a-și apăra opera de la orice denaturare susceptibilă să prejudicieze reputația autorului, aceste modificări nu pot fi aduse nici titlului operii, ceea ce, considerăm, este o precizare importantă.

Asemenea împuterniciri ale autorului sunt instituite în art.10 lit.(d) din Legea nr.8/1996, potrivit căruia legiuitorul român prevede dreptul de a pretinde respectarea integrității operii și dreptul de a se opune oricărei modificări sau atingeri aduse operii, dacă acestea prejudiciază onoarea sau reputația autorului. Din formula-rea acestei norme conchidem că autorul poate pretinde la respectarea integrității operii, autorul se poate opune oricărei modificări sau atingeri, dar este important că autorul se poate opune unor modificări sau atingeri doar în cazul în care ele ar putea prejudicia onoarea sau demnitatea autorului. De aici rezultă, după cum am menționat anterior, că „pot exista cazuri de nerespectare a integrității operii care încalcă dreptul moral al autorului necondiționat de existența unui prejudiciu adus onoarei sau reputației autorului, precum și cazuri în care unele modificări ale operii ar putea fi permise, iar autorul nu s-ar putea opune efectuării lor decât în situația în care ele i-ar prejudicia onoarea sau reputația” [8].

Toate modificările făcute în operă necesită a fi coordonate cu autorul operii. Dacă aceste modificări au fost aprobate de autor, atunci el nu se poate opune efectuării lor, moment prevăzut expres și la art.22 al Legii italiene, care stipulează că autorul care a fost înștiințat despre modificările aduse operii și le-a acceptat nu poate să acționeze în împiedicarea utilizării ei sau să acționeze în anulare. În acest sens, art.10 alin.(2) lit.h) al Legii nr.293/1994 stipulează că autorului sau altui titular al unui drept subiectiv de autor îi aparține dreptul exclusiv la prelucrarea, adaptarea, aranjamentul și alte asemenea modificări ale operii.

Deosebit de important pentru autor este și momentul modificării sau completării operii cu ilustrații, comentarii sau adnotări. Acestea pot afecta imaginea sau personalitatea autorului, denaturând astfel conținutul

sau spiritul operei, dacă aceste modificări nu au fost efectuate cu acordul autorului. Spre exemplu, Charles Chaplin era categoric împotriva introducerii fără permisiunea sa a acompaniamentului muzical la filmele sale. Curtea de Apel Paris, ca urmare a unei acțiuni, a constatat printr-o decizie că muzica influențează într-un anumit mod spectatorul și poate să-i schimbe impresiile vizavi de operă, considerent din care este necesar a satisface cererea autorului [9].

Legislația altor țări prevede condiții anumite pentru realizarea dreptului autorului de a face modificări în operă. Spre exemplu, în Italia autorul poate face modificări doar cu condiția că ele nu vor afecta caracterul și sensul inițial al operei. În legislația țărilor scandinave, autorul este în drept să introducă modificări în cazul reeditării operei, dar, iarăși, o condiție este impusă – caracterul operei să nu fie schimbat, iar cheltuielile să fie minime [10].

Există și limite în exercitarea drepturilor morale menționate. Acestea se referă la delimitarea obiectului de drepturi morale, limite impuse de natura operei, limite ce țin de conflictele cu terții și regimul juridic special pe care îl posedă programele de computer. Drepturile morale sunt aplicate doar în cazul în care ele au fost încălcate, adică este necesar ca opera să fie modificată în așa mod încât să afecteze integritatea ei. Astfel, nu vor fi încălcate drepturile morale dacă se vor aduce prejudicii personalității autorului, nu și operei nemijlocit. Unele critici privind conținutul artistic, literar sau științific al operei nu aduc atingere drepturilor morale. Aceasta se confirmă printr-un principiu bine cunoscut în literatura franceză de specialitate și inclus la art. L.121-1 CPI, conform căruia respectarea operei nu limitează libertatea la critică și nu reprezintă un atentat la integritatea operei [11]. Vorbind despre limitele impuse de natura operei, de exemplu, a operelor de grafică sau artă plastică, ne referim la cazurile când opera este plasată pe un suport fără autorizarea autorului (grafitele, frescele pe zidurile imobilelor, în stațiile de metrou sau pe vehicule), aceasta însă fiind făcută sub rezerva de a nu afecta sau distruge opera, sau la cazurile în care amplasarea lor aduce atingere principiilor de urbanism sau prezintă un pericol real pentru public [12].

Dreptul la stima reputației și la integritatea operei este impus, la fel, și în cazul procurării de către terțe persoane a suportului material pe care este exprimată opera. Reieșind din natura operelor de artă plastică, adică luându-se în calcul legătura indisolubilă între operă și suportul material, autorul poate înstrăina doar dreptul de proprietate asupra suportului material, drepturile patrimoniale ale autorului asupra operei aplicate pe suport vor fi obiectul unei convenții aparte. După cum s-a menționat deja, art.4 alin.(3) al Legii nr.293/1994 stipulează că dreptul de autor nu depinde de dreptul de proprietate asupra obiectului material în care și-a găsit expresia opera respectivă. Din faptul procurării obiectului nu rezultă faptul investirii posesorului acestuia cu drepturi de autor, stabilite prin prezenta lege. Prin urmare, legiuitorul a dorit să facă o delimitare clară vizavi de faptul că există două obiecte distincte care fac corp comun și fiecare din aceste obiecte au un regim juridic diferit. Totodată, faptul achiziționării suportului nu conferă nici un drept din prezenta lege. Același principiu este menționat și în art.111-3 CPI, care dispune că proprietatea incorporală este independentă de proprietatea suportului material, iar achiziționarea suportului material nu investeste proprietarul său cu nici un drept prevăzut de prezentul Cod.

Evident, proprietarul suportului material este în drept să-l înstrăineze, dar cu respectarea drepturilor morale și patrimoniale. Aceleași condiții sunt impuse și dobânditorului. În acest context este renumită hotărârea cunoscută sub denumirea „Refrigeratorul lui Bernard Buffet” din 1965. Bernard Buffet a avut o ofertă pentru a-și vinde refrigeratorul, pe care erau desenate mai multe imagini ce formau un ansamblu. Dobânditorul, fiind destul de scrupulos, a întreprins niște acțiuni având drept obiectiv să dezmembreze refrigeratorul și să-l vândă separat, pe panouri. Pictorul a protestat și a obținut câștig de cauză în fața Curții de Casație care a decis: „Dreptul moral care aparține autorului unei opere artistice acordă acestuia dreptul de a o supraveghea după divulgarea ei în public în vederea faptului ca să nu fie denaturată sau mutilată. La fel, Curtea relevă că opera de artă aflată în litigiu constituie o unitate în maniera în care a fost tratată; deci, prin decupajul panourilor de pe refrigerator dobânditorul le-a mutilat” [13].

O altă limită se referă și la faptul că dobânditorul suportului material nu este în drept să-l distrugă. Aceasta se impune prin faptul că, până a distruge suportul material, dobânditorul este obligat să propună opera autorului la același preț cu care a fost cumpărată. Totodată, reieșind din prevederile art.51/2 din Codul cu privire la contravențiile administrative, adoptat la 29.03.1985 (publicat în Veștile RSSM, 1985, nr.3), care stipulează, în art.47, că distrugerea originalului operei științifice, literare, de artă plastică, de sculptură, de arhitectură, a manuscrisului sau a variantei definitive a originalului fonogramei sau a operei audiovizuale se pedepsește cu aplicarea unei amenzi, putem conchide că în cazul distrugerii originalului este necesar acordul autorului.

Înstrăinarea suportului material creează anumite limite în vederea valorificării efective a operei de către autor, dar există prevederi legale care acordă autorului posibilitatea de a avea acces legal, cu scopul efectuării unor copii sau fotografii. Astfel, art.16 al Legii nr.293/1994 prevede că autorul operei de artă plastică este în drept să ceară proprietarului operei permisiunea de a reproduce opera sa. Acest drept mai este numit și *dreptul la acces*. Autorul, însă, nu este în drept să exagereze cu cerințele sale în dreptul de acces la operă; astfel, autorul nu poate cere proprietarului sa-i expedieze opera.

Am putea considera o limitare a dreptului la integritate și faptul deteriorării sau schimbării amplasamentului unei opere de arhitectură sau monumentale. Aceasta se poate referi și la anumite rațiuni de interes social și securitate publică, care pot cere schimbarea amplasamentului [14], lucru acceptat într-o anumită formă și de jurisprudență. În acest sens dorim să exemplificăm prin două cazuri din jurisprudența franceză, și anume: prin cazurile afacerea „Scrive” și afacerea „Parcul din Grenoble”. În prima cauză un havuz a fost montat în holul unui centru municipal. Administrația a decis să-l demoleze conducându-se de rațiuni de securitate publică. Tribunalul de la Paris, adică prima instanță, a respins cererea autorului care a protestat împotriva demolării operei sale, dar Curtea de la Paris a dat curs acțiunii și a decis că demolarea havuzului constituie o încălcare a drepturilor morale de autor. În al doilea caz, Tribunalul administrativ de la Grenoble a scutit municipalitatea Grenoble de orice răspundere pentru faptul că a demolat o sculptură efectuată din șine de cale ferată, care puteau cauza daune copiilor ce se jucau în acel parc [15].

În materie de programe de computer dreptul la integritate a fost limitat prin prevederile art.22 al Legii nr.293/1994. Astfel, persoana care dispune în mod legal de un exemplar al unui program pentru computer este în drept, fără consimțământul autorului și fără plata remunerației de autor, să introducă în programul pentru computer schimbări necesare pentru funcționarea lui cu mijloacele tehnice ale beneficiarului, să corecteze greșelile evidente, dacă contractul nu prevede altfel. Evident, programul de computer modificat poate fi folosit doar în scopuri personale și conform destinației, exceptând valorificarea programului în alte scopuri, în special cele comerciale. În cazul stingerii dreptului de posesie asupra exemplarului programului pentru computer, el trebuie să fie nimic.

Dreptul la stima reputației și dreptul la integritate, având calitatea de drepturi morale, nu pot fi transmise prin succesiune. Dar aceste drepturi pot fi protejate de către moștenitori, astfel că, potrivit art.17 alin.(2) din Legea nr.293/1994, autorul poate să indice, în același mod în care numește executorul testamentului, persoana pe seama căreia el pune protejarea dreptului de autor asupra operei sale după decesul său. Reieșind din considerentele expuse, moștenitorii au funcții diferite vizavi de drepturile de autor moștenite. Astfel, împuțernicirile autorului, prin volumul și conținutul lor, sunt cu mult mai largi decât cele transmise moștenitorului. Autorul poate efectua diferite modificări care s-ar referi la conținutul operei în general, pe când moștenitorul este în drept să efectueze protecția drepturilor moștenite, neoperând careva modificări în opera respectivă. În cazul în care nu există un testament sau succesori legali, drepturile autorului vor fi ocrotite, în modul stabilit, de către organizațiile autorizate.

Referințe:

1. Roș V., Dragoș B., Spineanu-Matei O. Dreptul de autor și drepturile conexe. - București: ALL Beck, 2005, p.220.
2. Липчик Д. Авторское право и смежные права. - Издательство «ЮНЕСКО», 1997, с.138.
3. Pollaud-Dulian F. Le droit d'auteur. - Paris: Economica, 2005, p.424.
4. Липчик Д. Op. cit., p.147.
5. Șeineanu L. Dicționar universal al limbii române. - Chișinău: Litera, 1998, p.1178.
6. Le petit Larousse, grand format. - Paris, 2004, p.1207.
7. Ведомости РФ. - 1993. - №32.
8. Roș V., Dragoș B., Spineanu-Matei O. Op. cit., p.221.
9. Дюма Р. Литературная и художественная собственность. Авторское право Франции. - Москва, 1993, с.210.
10. Калятин В. Интеллектуальная собственность. (Исключительные права). - Москва: Норма, 2000, с.68.
11. Pollaud-Dulian F. Op. cit., p.426.
12. Bertrand A. Le droit d'auteur et les droits voisins. - Paris: Dalloz, 1999, p.276.
13. Pollaud-Dulian F. Op. cit., p.430.
14. Roș V., Dragoș B., Spineanu-Matei O. Op. cit., p.225.
15. Colombet C. Propriété littéraire et artistique et droits voisins. - Paris: Dalloz, 1999, p.142-143.

Prezentat la 23.03.2007